	М. 2019. 13. Матибаев Т. Матибаева Р. Жаҳолат хуружи. – Т.: Академия, 2013 14.Толипов А.А. Ёшлар орасида жиноятчиликнинг олдини олишнинг ижтимоий механизмлари. Дисс.Автореферат. Т.: 2021. **O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari** 1. "Ўзбекистон Республикаси давлат бошқарувига рақамли иктисодиёт, электрон ҳукумат ҳамда ахборот тизимларини жорий этиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 13 декабрдаги ПФ-5598-сон Фармони. 2. Оммавий ахборот воситаларини қўллаб-қувватлаш ва журналистика соҳасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги ПФ-60-сон Фармони. 3. 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини "Инсонга эътибор ва сифатли таълим йили"да амалга оширишга оид давлат дастури. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони, 28.02.2023 йилдаги ПФ-27-сон Фармони **Axborot manbalari:** 1. http://www.gov.uz– O'zbekiston Respublikasi hukumati portali. 2. www.press-service.uz. - Prezident matbuot xizmati 3. www.ziyonet.uz – O'zbekiston Respublikasi ta'lim portali 4. www.uza.uz - O'zbekiston Milliy axborot agentligi (O'zA) 5. www.natlib.uz - Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi 6. www.scopus.com – Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi 7. www.elibrary.ru – Rossiya ilmiy maqolalari indeksi 8. "Xalq so'zi" gazetasi –www info XS.Uz. 9. www.press-servise.uz. 10. www.tdpu.uz – Nizomiy nomidagi TDPU rasmiy sayti.
7.	Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil "____" _____ dagi qarori bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun ma'sullar:** X.D. Xolmirzayev - TDPU, "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi dotsenti, s.f.n. N.A. Raximbabayeva – TDPU, "Ijtimoiy fanlar" " kafedrasi dots. f.f.n. X.B.Kadirova – TDPU, "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi dots. (PhD). N.Q. Shonazarova - TDPU, "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi o'qituvchisi
9.	**Taqrizchilar:** Tojiboyeva O.Q. – O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti, prof., s.f.d. X.A.Axmedov – Toshkent davlat pedagogika universiteti, "Ijtimoiy fanlar" kafedrasi dotsenti, f.f.n.

Ijtimoiy fanlar kafedrasi mudiri [signature] H. I. Tulenova

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

NIZOMIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
_____ A.K.Kirgizbayev
_____ 2023 yil "29" 08

Ro'yxatga olindi: № BD- Barcha bakalavriyat ta'lim yo'nalishlari uchun 2023 yil "29" 08

MEDIA SAVODXONLIK VA AXBOROT MADANIYATI
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000	– Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000	– Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:		Barcha bakalavriyat ta'lim yo'nalishlari uchun

Toshkent-2023

Fan/modul kodi MSVAX 104 MSVAX 105	O‘quv yili 2023-2024	Semestr 1-2	ECTS - Kreditlar 5
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek/rus		Haftalik dars soati 4

1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Media savodxonlik va axborot madaniyati	60	90	150

2. **I. Fanning mazmuni.**

Media savodxonlik va axborot madaniyati ya’ni, media ta’lim zamonaviy jamiyat hayotining muhim hamda ajralmas qismi sifatida ommaviy axborot vositalari (OAV) fuqarolik jamiyatini rivojlantirish instituti sifatida tushuniladi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Admininstrasiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikasiyalar agentligi jamiyatda media ta’lim va media industriyasini rivojlantirish va ustuvor yo‘nalishlarini belgilaydi.

Mazkur fan yurtimizda yangi bir yo‘nalish hisoblanadi ammo, dunyoning rivojlangan davlatlarida bu soha fuqarolik jamiyatining ajralmas bo‘lagi sifatida ahamiyat kasb etadi. Media savodxonlik va axborot madaniyati fani jahonda faol rivojlanayotgan fenomenal hodisa sifatida jamiyat a’zolariga nafaqat zamonaviy media ta’lim asoslari bilan, balki yangi yo‘nalishlari bilan tanishish imkonini beradi.

Fani o‘qitishdan maqsad: Zamonaviy OAV vositalari taqdim etayotgan axborotga mas’uliyatli munosabatda bo‘lishning eng muhim postulatlarini o‘rgatish, umuman, OAV va media bozor yangiliklaridan malakali iste’molchilarni tarbiyalashga qaratilgan. Zamonaviy axborot makoniga poydevor bo‘lgan, inson ijtimoiy-madaniy hayotining ajralmas qismi hisoblangan muloqot va ma’lumot evolyutsiyasi tarixini o‘rgatish. Global axborot makonida qabul qilinayotgan axborotlarni tushunish, baxolash va tanqidiy tafakkurni shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi. OAV lari va mediamakonga xos:

- Zamonaviy OAVlarining materiallarini dekonstruksiya qilish usullarini o‘rganish;
- Media savodxonlik va axborot madaniyati fenomenining asosiy tushuncha hamda yetakchi komponentlarini o‘rganish;
- OAVning zamonaviy yangiliklari: reklama, PR, tashviqot va axborot makonining o‘ziga xos xususiyatlari bilan tanishish;
- yoshlarda internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishda qaramlik xissi bilan emas balki, o‘qib, o‘rganishni maqsad qilishi lozim;
- kelgusi faoliyatda media savodxonlik va axborot madaniyatini pedagogik faoliyatida qo‘llash usullarini egallash;

- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar tayyorlash;
- individual loyihalar;
- jamoa bo‘lib ishlash va hikoya qilish uchun loyihalar

5. **IX. Kreditlarni olish uchun talablar:**

Fanga oid nazariy va uslubiy bilimlarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq va yakuniy nazorat topshiriqlarni bajarish

6. **X. Asosiy adabiyotlar:**

1. Н. С. Қосимова. Интернет журналистканинг технологик асослари. Ўқув қўлланма. –Т.: 2012.
2. Я.Маматова, С.Сулайманова. Ўзбекистон медиатаълим тараққиёт йўлида. Ўқув қўлланма. Extremum-press, 2015-94.б
3. Медиа ва ахборот саводхонлигини шакллантиришнинг педагогик жихатлари. Ўқув-амалий қўлланма. - Extremum-press, 2017-142.б
4. А.В. Федоров. Медиаобразования и медиаграмотность. Учебное пособие. М. 2018 г

XI. Qo‘shimcha adabiyotlar:

1. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. –Т.: Ўзбекистон, 2019.
2. Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. –Т.: Ўзбекистон, 2018.
3.Шавкат Мирзиёев. Билимли авлод – буюк келажакнинг, тадбиркор халқ-фаровон ҳаётнинг, дўстона ҳамкорлик эса тараққиётнинг кафолатидир. Т.: “Ўзбекистон”-2019.
4. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан — миллий юксалиш сари. 4-жилд. – Тошкент.: Ўзбекистон. 2020
5. Мирзиёев. Халқимизнинг ҳаёт даражаси ва сифатини янги босқичга кўтариш – энг муҳим вазифамиз. Ўзбекистон , Тошкент, 2020
6. Шавкат Мирзиёев, “Янги Ўзбекисонт тараққиёт стратегияси”. Тўлдирилган иккинчи нашри. Тошкент: “O‘zbekiston” нашриёти, 2022. – 440 бет
7. Яхё Муҳаммад Амин. Интернетдаги таҳдидлардан ҳимоя. Ёрдамчи ўқув қўлланма. Мовароуннахр, 2016.-672 б
8. Ахметова Л.С.Медиаобразования и медиаграмотность: теория, методология, практика. Учебное пособие. КазГУ. 2016 г
9. Бурханов Х. М. Интернет хавфсизлигини таъминлашда миллий сег-мент фаолиятини социологик жихатлари. Дисс автореферат. Т.: 2022.
10. Рахимова Ш.А. Ижтимоий тизимни модернизациялаштириш жараёнида ахборот алмашинуви маданияти. дисс.Автореферат. Т.: 2021.
11. Шермухамедова А.У. Ўзбекистонда ижтимоий тармокларнинг шаклланиши тенденциялари ва хусусиятлари. Дисс.Автореферат. Т.: 2021.
12. Судич Ю.В., Проказин В.В. Роль социальных сетей в жизни молодежи.

	bajarish. Seminar mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada o'tiladi. IV. Ushbu fandan laboratoriya mashg'ulotlari ko'zda tutilmagan V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Aristotelning "Poetika" asari. 2. Badiiy filmlar va ommaviy madaniyat. 3. Aristotelning "Ritorika" so'z san'ati. 4. Post-xaqiqat nima ?. 5. Osvald Shpengler "Yevropa quyoshining so'nishi" asari. 6. Media madaniyat va innovasion pedagogika. 7. Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" romani. 8. Tarmoq odob axloqi. (Infoetika). 9."Kalila va Dimna" rivoyatlari. 10.Reklamaning ijtimoiy mazmun- mohiyati. 11.Virtual tutqunlik- manqurtlik vositasi. 12. Kiberterrorchilik-bu ?. 13. Media makonda psixologik, diniy va madaniy tahdidlar. 14. Xorijiy OAVning media makondagi o'rni. 15. Media makonda axborot xavfsizligi. 16. Virtual olam jozibadorligiga qaramlik. 17. Firdavsiyning "Shohnoma" asari. 18. I.V.Savitskiy nomidagi Qoraqalpog'iston davlat san'at muzeyi. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan dokladlar, buklet, taqdimot, esse, keys, muammoli vaziyat, videorolik va kontentlar yaratish, o'quv loyiha ishlarini tayyorlash va uni himoya qilish tavsiya etiladi.
3	**VI. Ushbu fandan kurs ishi ko'zda tutilmagan.** **VII. Ta'lim natijalari (Kasbiy kompetensiya)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: Fanni muvaffaqiyatli o'zlashtirish uchun raqamli texnologiyaning didaktik imkoniyatlari, media axborot va matnlar bilan ishlash texnologiyasiga doir global jarayonlarga analitik va va mantiqiy tafakkur yordamida ***bilimga ega bo'lishi;*** Raqamli media matn va tasvir bilan ishlash, media ta'limni tashkil etish uchun ta'limiy infografika, broadcast, caption video yaratishga oid dasturiy ta'minotlar, media matnlarni tahlili, analitik va sintetik mushohadaviy tafakkurga asoslangan holda mustaqil qarorlar qabul qilish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;*** Media savodxonlik va axborot madaniyati tushunchalarini kasbiy va axboriy faoliyatni amalga oshirishning universal, konstruktiv va mantiqiy ifoda etish ***malakalariga ega bo'lishi lozim.***
4.	**VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash;

	faoliyatida qo'llash usullarini egallash; Sohada yetakchi bo'lgan mamlakatlar, ilg'or tajribalarini ommalashtirishga doir nazariy, amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat. Fan o'quv dasturi Massachusetts, Kembridj universiteti va Finlyandiya tajribasi asosida tahlil qilinib, ishlab chiqildi. **II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)** **II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:** **I-modul. Fanga kirish** **1-mavzu: Media savodxonlik va axborot madaniyati fanining predmeti va jamiyat taraqqiyotidagi o'rni** Media savodxonlik – inson hayotining ajralmas qismi sifatida. Media savodxonlik tushunchasi. Media madaniyat. Media makon tushunchasi. Media qadriyat va ta'lim. Media turlari: yig'ilgan media, sotsial media, muloqotning formasi. Media savodxonlik va axborot madaniyati fanning predmeti, maqsadi va vazifalari. Fanning mazmun va mohiyati. Fan metodlari. Fanning jamiyatdagi o'rni va ahamiyati. Media savodxonlik va axborot madaniyati fanini boshqa ijtimoiy-gumanitar fanlar bilan bog'liqligi. Yangi O'zbekistonda media savodxonlik va axborot madaniyati faninig o'qitilishini ahamiyati. Xorijiy mamlakatlarda media savodxonlik va axborot madaniyatining qiyosiy tahlili. Ommaviy axborot vositalari. OAV ning shaxs his-tuyg'ulariga ta'siri. OAV to'g'risidagi Prezident farmonlari, qaror va BMT ning shu sohaga oid ishlari, YUNESKO va IFLA hujjatlari. Axborot tushunchasi. Axborot madaniyati. Axborotning asosiy xususiyatlari, axborot shakllari. Axborotning ilmiy nazariy talqini. Axborot turlari: siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy.Glaballashuv davrida axborot madaniyati. Axborot yig'ish usullari. **2-mavzu: Media savodxonlik va axborot madaniyati fanining tarixiy evolyutsiyasi** Insoniyat hayotida so'z, nutq va muloqotning o'rni. Inson evolyutsiyasida muloqot va munosabat. Bu haqida B.F. Parigin qarashlari. Muloqotning psixologik jihati. Muloqot ko'p qirrali va murakkab jarayon sifatida. Munosabat, madaniy-ma'naviy ehtiyoj sifatida. Shaxslararo axborot almashinuvi. Ibtidoiy davrda ilk yozuv va tasviriy san'at. Bo'yoq (oxra), urib-o'yib ishqalash va rasm chizish (petroglif). Misr yozuvi ierogliflar bir so'z, bo'g'in yoki tovushning grafik ifodasi. Eng qadimgi ierogliflar. Qadimgi Hind ma'rifatparvarligi. Inson ongi, bilimi va madaniyatiga qaratilgan ta'lim-tarbiya. Tabiat, jamiyat va inson to'g'risidagi turli bilimlar. Sanskrit yozuvi, jaynizm diniga oid adabiy tili. Yurtimizdagi qoyatosh tasviri va yozuv. Zarautsoy, Teraklisoy, Bironsoy,

Ko‘ksaroy, Takatosh, va Sarmishsoy. Inson evolyusiyasida til va nutq, Olamni teologik va mifologik anglashda mediasavodxonlik va axborot madaniyatining o‘rni. Ko‘hna Sharqda xat (maktub) ilk axborot almashuv shakli. Xabar, ma’lumot, bitim va shartnomalar.

3-mavzu: Qadimgi Sharq va G‘arbda savodxonlik va axborot almashinuvi

Ko‘hna Sharqda savodxonlik va axborot almashinuvi. Qadimgi Sharq xalqlari og‘zaki ijodi. Miloddan avvalgi 2800 yilda Akkad va Shumerda yaratilgan 12 qismlik “Gilgamish” dostoni. Qadimgi Hind “Mahobxorat” va “Ramayana” dostoni. Kalila va Dimna rivoyatlari.

Mifologiya va teologiya ilk axborot almashuv shakli sifatida. Tavrot va Zabur Yahudiylik dinining muqaddas bitigi. Avesto-diniy va dunyoviy bilimlar manbai. Ko‘hna Xitoy mumtoz falsafasi. Daosizm ta’limoti, Lao Szi (Keksa Ustoz). Konfutsiy (Kun-Fu-Szi) ta’limoti. Besh asos, Qo‘shiqlar kitobi, Taomillar kitobi (Marosimlar kitobi), Rivoyatlar va Folbinlik kitobi (O‘zgarishlar kitobi). Konfutsiy ta’limoti. Faylasufning “Hikmatlar” asari.

Qadimgi Sharq va G‘arbda uzviylik va o‘ziga xoslik. Aristotelning notiqlik san’atiga oid “Ritorika” asari. Poeziya va adabiy-estetik qarashlarga ega bo‘lgan uch kitobdan iborat “Poetika” asari. Asarning tragediya janri haqidagi qismi.

Antik davr Gresiya va Rimda badiiy ijod. Gomerning “Odisseya” va “Iliada” dostoni. Antik davri she’riyati: shoir Alkey va shoira Safo. Yevripidning “Vakxanka va Gerakl” tragediyasi. Aristofanning “Bulutlar va qurbaqalar” komediyasi. Esxilning “Eroniylar va Zanjirband Prometey” tragediyasi. O‘zbekiston teatr sahnasida Sofoklning “Antigona, Shoh Edip va Elektra” tragediyasi.

4-mavzu: Kutubxona va muzey – talim, tarbiya va axborot maskani

Kutubxona inson evolyusiyasida ta’lim, tarbiya va madaniyat o‘chog‘i. Ilmiy va jamoat kutubxonalarda axborot savodxonligi. Kitob insoniyat hayotidagi eng noyob topilma ekanligi. Kitob apparati. Kitob, kitobxonlik va kutubxona - tushunchalari. Kutubxona vazifalari: kitoblarni saqlash, targ‘ib qilish va ommaga bilim berish. Ilk Ashshurbanipal kutubxonasi. “Birmingem, Vennesl, Sejon, Sammamish, Boyazid va O‘zbekiston Milliy zamonaviy kutubxonalari.

Sharq qo‘lyozmalari tarixi – axborot manbai ekanligi. Hofiz Abruning “Zayli Jomi’ ut-tavorix, Firdavsiyning Shohnoma, Nizomiyning Xamsa va Sa’diyning Guliston asarlari va miniatura.

Muzey o‘tmish, bugun va kelajakni bog‘lovchi ko‘prik. Muzeylar tarixiy, moddiy va ma’naviy yodgorliklarni to‘plash, saqlash, o‘rganish va targ‘ib qilishda ilmiy ma’rifiy muassasa sifatida. Muzeylar nafaqat eksponatlarni saqlash balki, ta’lim-tarbiya va ilmiy tadqiqot vazifasini bajaruvchi mediasavodxonlik manbai. Yurtimizda yaratilgan noyob durdonalar. Luvr, Berlin, Britaniya, Viktoriya va

Madaniy tahdidlar: Ommaviy madaniyat, submadaniyat va uning turlari.

Axborot tizimida “falsifikasiya metodi” (feyk). Axborot manbalarida shaxs madaniyatining takomili. Ko‘pmillatli jamiyatda tolerantlik, bag‘rikenglik g‘oyalariga nisbatan tajovuz va tahdidlar. Xozirgi dunyoda terrorizm, ekstremizm va diniy tahdidlar. OAV: moslashuv va mafkuraviy kurash. Axborot almashinuvining regulyativ funksiyasi, xavf va tahdidlar.

15-mavzu: Virtual olam jozibadorligiga qaramlik va uning oqibatlari

Virtual va audio vizual olam tushunchasi. Audio vizual olamda shaxs va axloq. Virtual va audio vizual kontentning ommaviyligi. Virtual olamning ong, ruhiyat va tafakkurga ta’siri. Virtual va vizual olamning jozibadorligi. Virtual olamda muloqot, sevgi va nikoh munosabatlari.

Virtual olamga qaramlikka qiyosiy va tanqidiy yondashuv. Ijtimoiy tarmoqlar. Forumlar. Blogerlar. Vikilar. Elektron tijorat, auksion, magazin va to‘lovlar. Komp’yuterga tobelik. Internet va kompyuter o‘yinlari. Virtual tanishuvlar. Virtual olam va manipulyatsiya. Kompyuterga tobelikning to‘rt bosqichi: qiziquvchanlik, moslashish, odatlanish, bog‘lanish. Kompyuter o‘yinlarining ruhiy va jismoniy xatarlari. Virtual olamda o‘zlikni namoyon qilish - “qaxramon”lik. Zo‘ravonlik, faxsh va shafqatsizlikka undovchi o‘yinlar: “Pubj”, “Minecraft”, “gta”, “counter-strike”, “EverQuest”, “Manhunt”, Hilmiy Xidir. “Kazino”, “sport o‘yinlari”, “karta o‘yini”. Vizual olamning ommaviyligi va jozibadorligi.

III. Seminar mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Media savodxonlik va axborot madaniyati fanining predmeti va jamiyat taraqqiyotidagi o‘rni.
2. Media savodxonlik va axborot madaniyati fanining tarixiy evolyutiyasi
3. Qadimgi Sharq va G‘arbda savodxonlik va axborot almashinuvi
4. Kutubxona va muzey – talim, tarbiya va axborot makoni
5. Insoniyat hayotida ilk bosma nashrlar
6. Radio va televideniya – tezkor ommaviy axborot vositasi sifatida
7. Kino axborot madaniyatning muhim manbai ekanligi
8. Xorijiy OAVning media makondagi o‘rni
9. Media maydon tuzilishi va internet jurnalistikasida raqobat muhiti
10. Axborotlashgan jamiyat taraqqiyotida axborot oqimining kuchayishi va muammolari.
11. Ijtimoiy tarmoqlarning jamiyatga funksional bog‘liqligi.
12. Jahon media va axborot makonida manfaatlar to‘qnashuvi.
13. O‘zbekistonda axborot xavfsizligining ma’naviy va huquqiy asoslari.
14. Media makonda psixologik, diniy va madaniy tahdidlar
15. Virtual olam jozibadorligiga qaramlik va uning oqibatlari

Seminar mashg‘ulotlarda birlamchi va ikkilamchi manbalarni o‘rganish, pedagogik texnologiyalarning usul va uslublari yordamida doklad va taqdimotlar

ommalashuvi. “Odnoklassniki”, “Telegram” “Fasebook”, “Instagram”, “Whatsapp” “Tik tok”, “Youtube”, “Twitter”, “go-gulf.com”, “Linkedn”. Ijtimoiy tarmoqlarning jamiyat hayotiga ta’sir muammolari. Ijtimoiy tarmoqlarda madaniy transformasiya, integraya va diffuziya. Ijtimoiy tarmoqda axborot almashinuvi prinsipini aniqlash va tizimli tadqiq va tahlil etish. Ijtimoiy tarmoqlarning jamiyatga funksional bog‘liqligi.

12-mavzu: Jahon media va axborot makonida manfaatlar to‘qnashuvi

OAV o‘rtasida halol va adolatli raqobat. Xalq, millat mentaliteti, etnogenezi, etnografiya, sotsial-madaniy hayotiga nisbatan hurmatda bo‘lish. Madaniy integratsiya, diffuziya va urbanizatsiyaning bugungi xolati. Axborot manbalariga qiyosiy va tanqidiy yondashuv. Internet tarmog‘idagi milliy segmentlar va axborot xavfsizligining nazariy-metodologik asoslari. Milliy g‘oya va axborot xavfsizligi. Yot, begona, buzg‘unchi g‘oyalar. Mafkurani axborot xavfsizligini ta’minlashdagi roli. O‘zbekistonda axborot xavfsizligini ta’minlashning uslubiy manbalari: darsliklar, o‘quv qo‘llanmalar, tarqatma manbalar.

Axborot almashish darajalari. Globallashuv sharoitida tinchlik va barqarorlikka taxdid. Milliy, mafkuraviy va axborot xurujlariga qarshi zamonaviy mexanizm va texnologiyalar.

13-mavzu: O‘zbekistonda axborot xavfsizligining ma’naviy va huquqiy asoslari

Axborot xavfsizligi tushunchasi. Axborot xavfsizligi qonunchiligi. Fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari va axborot xavfsizligi: Kam ta’minlangan aholi davlat himoyasida. Axborot xavfsizligini ta’minlashda “Oila-mahalla-ta’lim muassasi” hamkorligi. Ma’naviyat va ma’rifat markazining axborot xavfsizligini ta’minlashdagi ahamiyati. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodekslar, Jinoiy javobgarlik to‘g‘risidagi kodekslar. “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi qonun. Kiberxavfsizlik markazi.

Prezident asarlari, farmonlari, hukumat qarorlarida media savodxonligi va axborot madaniyatini himoyalanishi.

O‘zbekiston Respublikasining “Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to‘g‘risida”gi qonuni. Yoshlar o‘rtasida huquqbuzarlik, ma’naviy va ruhiy zo‘ravonlik. BMTning “Bola huquqlari to‘g‘risida”gi konvensiyasi.

14-mavzu: Media makonda psixologik, diniy va madaniy tahdidlar

Shaxs va jamiyatga yo‘naltirilgan axborot. Etnik, milliy, va mintaqaviy muammolar. Milliy nizo va tahdidlar. “Tahdid” tushunchasi. “Tahdid” fenomeni. Tahdid turiga yondashuv va talqinlar. Shaxsga yo‘naltirilgan psixologik, diniy va madaniy tahdidlar.

Psixologik tahdidlar turlari: ichki va tashqi tahdidlar.

Diniy tahdidlar: Diniy terrorizm, diniy ekstremizm, diniy aqidaparastlik.

Albert, Kopengagen, Islom asarlari va Metropoliten san’at muzeyi.

5-mavzu: Insoniyat hayotida ilk bosma nashrlar

Ilk gazetaning paydo bo‘lishi. Antik Rimda Yuliy Sezarning “Senat aktlari” gazetasi. VIII asrda Xitoyda qog‘ozga bosilgan “Szin bao” ya’ni “Poytaxt xabarlari” gazetasi. 1450-yilda Germaniyalik Iogannes Gutenbergning bosma uskunalari. Ilk gazeta “La Gazette” tarixi.

Sharq kitobot san’ati. Uch bosqichli Sharq kitobot san’ati: Eron, Xuroson, Tabriz, Arab Sharqi, Turkiya, Hindiston va Movarounnahr. Xattotlik, naqqoshlik, kitob bezakchiligi (kitob grafikasi) Movarounnahr miniatyura maktabi. Kamoliddin Behzod ijodi.

Yevropa bosma nashrlarining vujudga kelishi. 1320-yilda Germaniyada qog‘oz fabrikasini ochilishi. Dastlabki bosmaxona (tipografiya)lar. 1605-yilda “Nieuwe Tijdingen, Relation Adler (Strasburg) va Aviso-Relation oder Zeitung” kabi kam tirajdagi gazetani chop etilishi. 1631-yil Parijda “Gazette” va 1702-yil Londoda “Daily Courant” ko‘p sonli xaftalik nashr.

O‘rta Osiyo davriy matbuoti. 1870 yil 28 aprelda Toshkentda O‘rta Osiyo davriy matbuoti “Turkestanskie vedomosti va Turkiston viloyati” gazetasi.

I. Gaspirinskiy “Tarjimon” gazetasi. 1906 yilda “Taraqqiy”, “Xurshid” va “Shuhrat” gazetasi chop etilishi. “Tujjor, Osiyo, Samarqand, Sadoi Turkiston, Sadoi Farg‘ona va Tirik so‘z” gazetasi va M. Behbudiyning “Oyna” jurnali nashr etilishi.

II-modul. Axborotlashgan jamiyat taraqqiyoti.

6-mavzu: Radio va televideniya – tezkor va ommaviy axborot vositasi sifatida

Radio va uning paydo bo‘lish sabablari. Birinchi jahon urushi davrida radioga talab. 1920 yilda RDKA (Pittsburg) radiosi AQSh prezidentlik saylovini translyatsiyasi. 1920-1930 yillar radioning OAV sifatida rivojlanishi. Studiyalar: konsert, adabiy o‘qish, dramatik asar, suhbat va gramofon yozuvlarining efirga uzatilishi. Radio intervyu va radio reportaj asoslarining yaratilishi.

4 yanvar 1927 yilda ilk bora “Toshkentdan gapiramiz!” efiri. 1930 yilda Toshkent radiosini Turkmaniston, Tojikiston, Qirg‘iziston va Qozog‘istonda uzatilishi. Mustaqillik davri radiosi: A’lo, Poytaxt, Oriyat Dono, Navruz va O‘zbek FM. 1936-yilda Buyuk Britaniya va Germaniyada, 1941 yilda esa AQSH da teleko‘rsatuvining efirga uzatilishi, Yevropa teleko‘rsatuvlarini 1950-yilda ommalashishi. 1960-70-yillarda dunyoda: Si-Bi-Es Kolumbiya, En-Bi-Si, Ey-Bi-Si AQSH, Bi-Bi-Si Buyuk Britaniya va En-Eych-Key Yaponiya kabi telekompaniyalar faoliyatining boshlanishi.

7 may 1945 yilda Moskvada Markaziy televideniya kundalik dasturlarni efirga uzatilishi. 1956 yilda Toshkent telestudiyasining ishga tushirilishi. 1964 yilda O‘rta Osiyoga Markaziy televideniyaning “Vostok” dasturi translasiyasining qilinishi.

"TV almanax", "Olamda nima gap", "Marhabo talantlar", "Chashma va Ofarin" kabi turkum ko'rsatuvlar.

Mustaqillik davrida "O'zbekiston-24", "O'zbekiston", "Toshkent", "Oilaviy", "Mahalla" telekanallarining faoliyati. "Yangiliklar", "Studiya-24", "Munosabat", "Kun xabarlari"," "Qarama-qarshi", "Vaziyat-24", "Ochiq muloqot" va "Xalq minbari" kabi ijtimoiy-siyosiy dasturlarining to'g'ridan-to'g'ri namoyish etilishi.

7-mavzu: Kino – axborot madaniyatining muhim manbai ekanligi

1895 yilda Parijda aka-uka Lyumerlar kinoga asos solishi. Ovozli film asoschisi amerikalik rejissyor D. Griffit. Kinoning 4 asosiy turi: badiiy, ilmiy-ommaviy, hujjatli kino va multiplikatsiya. Bollivud - kino sanoati. 1899-yildan Bollivudda hind, urdu, panjobi va ingliz tillarida yaratilgan filmlar. 1931 yilda birinchi hind ovozli fil'mi Ardasher Eronining hind tilidagi "Dunyo nuri" filmi.

1897- 1908yilda Toshkent, Samarqand va Qo'qon kabi shaharlarda chet el filmlarining namoyish etilishi. XX asr 20-yillarida ilk o'zbek milliy kinosi (kinooperator X. Devonov). 1936-yildan "O'zbekfilm" studiyasida "O'lim minorasi", "Musulmon qiz" va "Ikkinchi xotin" kabi ovozsiz va 1937-yilda "Qasam", "Alisher Navoiy", "Tohir va Zuxra" va "Shohi so'zana" kabi ovozli filmlarini ekranlashtirilishi. Mustaqillik davrida: "Kenja qiz", "Buyuk sohibqiron", "Otamdan qolgan dalalar", "Marg'iyona" va "Yaratganga shukur" kabi yangicha talqindagi filmlarning yuzaga kelishi.

8-mavzu: Xorijiy OAVning media makondagi o'rni

Axborotlashgan jamiyat va media makon tushunchasi. Uzviyligi va o'ziga xosligi. Kasb etikasi. Media makonda shaxs va jamiyat. Media makon yaratish va uning tahlili. Globallashuv zamonida axborotlashuv, integratsiya va ilmiy-texnik taraqqiyot. "Olomoncha madaniyat"ning oqibatlari. Kenichi Omasning "Chegarasiz dunyo" asarining globallashuvdagi ahamiyati. T.Livet-ning "Garverd biznes revyu" maqolasi.

Xorijiy OAVning media makondagi o'rni. Bosma nashr: The Times, New Times, Bloomberg va Sabah. Radio: "Amerika ovozi", Bi-bi-si, Nemis to'lqini va Ozodlik. Telekompaniya: Al-Jazeera, CNN, TRT, "Amerika ovozi" va "BBC news" axborot tahlili. Jahon axborot tarmog'ida fitna va ma'naviy xurujlarning oqibatlari.

O'zbekistondagi "Uzbekistan Today" gazetasi va "Jahon" Axborot agentligi. Media markaz faoliyati uning vazifasi.

9-mavzu: Media maydon tuzilishi va internet jurnalistikasida raqobat muhiti

Media maydon tushunchasi va tuzilishi. Media matn yaratish va uni tahlili. Media matn turlari. Media maydon va madaniyat. Yoshlarda media maydon, internet va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish madaniyatini shakllantirish. Media ta'lim. Ta'limda media savodxonlik va axborot madaniyatini qo'llash metodlari.

Media maydonni jamiyat madaniy darajasiga ta'siri.

Internet jurnalistikasida raqobat muhiti. Jahon media makoni. Media makon talabi, manfaat va qonuniyatlar. Global axboriy qarama-qarshiliklar. G'oyaviy-siyosiy texnologiyalar. 1990 yilda AQShdagi "The Electronic Club" nomli ilk elektron gazetaning tashkil etilishi.

Internet axborot olish va axborot tarqatish vositasi. Global tarmoq, OAV ning erkin raqobat maydoni. Internet jurnalistika rivojini 93 ta bosma OAV larining veb-sahifasida ko'rishimiz. Internetda veb-sahifa yaratilishi, OAV da multimedia, interaktivlik va tezkorlik. Bosma OAV va raqamli format.

"Xalq so'zi", "Narodnoe slovo", Pravda Vostoka va "Zerkalo XXI" gazetalarining elektron formati. InfoCOM.UZ jurnali va Uzbekistan Today gazetalari. Internet nusxa yaratish, kasbiy yondoshuv.

Axborotga bo'lgan extiyoj. Davlat va xususiy OAV raqobat muxiti. Matbuotda so'z va axborot olish erkinligi. Axborot daromad manbai. Axborotning inson ongiga ta'sir muammolari.

10-mavzu: Axborotlashgan jamiyat taraqqiyotida axborot oqimining kuchayishi va muammolari

Axborotlashgan jamiyat tushunchasining mazmun - mohiyati. Axborot, dunyo media va axborot makonidagi o'rni va ahamiyati. Axborotlashgan jamiyatning davlat rivojidagi muhim omil ekanligi. Axborotnining shaxs dunyoqarashi, talim va tarbiyasiga ta'sir muammolari. Axborotni yig'ish usullari. Axborot turlari.

Axborot va axboriy vositalar. Jamiyatda axborot taqchilligi va chegara-langanligi muammosi. Axborot oqimi va axborot madaniyatini shakllanish tendensiyalari. Axborotlarning shaxs his-tuyg'u va ruxiy olamiga ta'sir muammolari. Ommaviy axborot vositalarining ijtimoiy ta'sir kuchi. Axborotda adolat va xolislik prinsiplari. Ota-onalarning virtual pedagogik madaniyatini rivojlantirish masalalari.

Axborot turlarining ijtimoiy va madaniy turmush, jamiyat siyosiy va iqtisodiy jarayonlar bilan uzviyligi. Axborot madaniyatining vazifalari: bilish, psixologik, tarbiyaviy, mafkuraviy, xabar berish, tashxis qo'yish, istiqbolni belgilash (prognoz qilish). Axborotning ta'lim-tarbiyadagi o'rni va ahamiyati. Axborotda adolat va xolislik tamoyillari.

III-modul. Media makon va sotsial tarmoqlarda xavfsizlik va turli tahdidlar

11-mavzu: Ijtimoiy tarmoqlarning jamiyatga funksional bog'liqligi

Ijtimoiy tarmoq tushunchasi va uning mohiyati. Ijtimoiy tarmoqning axborot maydonini egallashi. An'anaviy OAV o'rnini ijtimoiy tarmoqlar egallashi. Ijtimoiy tarmoqlarning jozibadorligi va yoshlarni o'ziga jalb etishi. Ijtimoiy tarmoqlar va messenjerlar. Video, musiqa va manbalar. Oila kushandasi. Ijtimoiy tarmoqlarning